

ΕΝΩΣΗ
ΔΙΚΑΣΤΩΝ & ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΩΝ
ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΤΙΡΙΟ 6 –ΓΡΑΦΕΙΟ 210
ΤΗΛ: 213 215 6114- FAX 210 88 41 529
Τ.Κ. 101. 71
e- mail: endikeys@otenet.gr

Αθήνα, 4-11-2021
Αρ. Πρωτ.:397

Δημοσιοποιούμε τις θέσεις της Ένωσης Δικαστών και Εισαγγελέων για τις αλλαγές στους Ποινικούς Κώδικες, όπως κατατέθηκαν από την Ένωσή μας την Δευτέρα 1 Νοεμβρίου 2021 στο Υπουργείο Δικαιοσύνης και στα πολιτικά κόμματα της Χώρας, ώστε να ληφθούν υπόψη κατά τη συζήτηση του σχεδίου Νόμου στη Βουλή.

**Παρατηρήσεις στο Σχέδιο Νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης για τις τροποποιήσεις
στους Ποινικούς Κώδικες**

Με τους Ν. 4619/2019 και 4620/2019 ψηφίστηκαν ο νέος Ποινικός Κώδικας και ο νέος Κώδικας Ποινικής Δικονομίας, οι οποίοι τέθηκαν σε ισχύ την 1.7.2019. Οι δικαστικοί και εισαγγελικοί λειτουργοί κλήθηκαν να εφαρμόσουν τους νέους κώδικες, συγκρίνοντας, σύμφωνα με το άρθρο 2 του νέου ΠΚ, τις διατάξεις του παλαιού και του νέου ΠΚ, ώστε να εφαρμόσουν αυτές που είναι ευμενέστερες σε κάθε περίπτωση για τον κατηγορούμενο από την τέλεση της πράξης μέχρι την αμετάκλητη εκδίκασή της. Κάποιες διατάξεις του νέου ΠΚ και του νέου ΚΠΔ τροποποιήθηκαν ξανά με τον Ν. 4623/2019, που τέθηκε σε ισχύ την 9.8.2019. Με το παρόν νομοσχέδιο επέρχονται για ακόμα μία φορά εκτεταμένες αλλαγές στον νέο Ποινικό Κώδικα και στον νέο Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, που θα τεθούν σε ισχύ από την ημερομηνία ψήφισής τους. Θα πρέπει να εφαρμοσθούν άμεσα, χωρίς να δοθεί το χρονικό περιθώριο στους δικαστικούς και εισαγγελικούς λειτουργούς να μελετήσουν τις νέες τροποποιήσεις, να συγκρίνουν τις διατάξεις, να καταλήξουν με ασφάλεια στον εφαρμοστέο

κάθε φορά κανόνα δικαίου. Και είναι βέβαιο ότι θα τεθούν πλείστα ζητήματα ως προς την εφαρμογή της ευμενέστερης για κάθε περίπτωση διάταξης από τη σύγκριση του παλαιού ΠΚ, του νέου ΠΚ (πριν ή μετά την τροποποίηση επιμέρους διατάξεων του με τον Ν. 4623/2019) και του νεότερου ΠΚ, όπως θα ισχύει μετά τις τροποποιήσεις που επέρχονται με το παρόν νομοσχέδιο. Εν μέσω μίας δικαστικής χρονιάς με ιδιαίτερα επιβαρυμένα πινάκια από ποινικές -αλλά και από πολιτικές- υποθέσεις και ενώ ήδη έχουν επέλθει εκτεταμένες τροποποιήσεις και στον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, που ομοίως πρέπει να μελετηθούν και να εφαρμοσθούν άμεσα από τους δικαστικούς λειτουργούς. Χωρίς καμία απολύτως μέριμνα από το Υπουργείο Δικαιοσύνης για τη διοργάνωση σεμιναρίων που να αφορούν τις εκτεταμένες τροποποιήσεις στα πιο βασικά νομοθετήματα, που αποτελούν τον κορμό της ποινικής και πολιτικής δικαιοσύνης. Θεωρούμε ότι η νομοθετική εξουσία οφείλει να λαμβάνει υπόψη της την ανασφάλεια δικαίου που δημιουργείται με τις νομοθετικές παλινωδίες.

Οι τροποποιήσεις στο έγκλημα της διασποράς ψευδών ειδήσεων (άρθρο 191 ΠΚ).

Με την προτεινόμενη ρύθμιση το άρθρο 191 ΠΚ (διασπορά ψευδών ειδήσεων) επανέρχεται στη μορφή που είχε πριν την ψήφιση του νέου ΠΚ (Ν. 4619/2019) και μάλιστα σε ακόμα πιο αυστηρή. Με την ισχύουσα τυποποίηση η διασπορά ψευδών ειδήσεων συνιστά έγκλημα βλάβης και η πράξη καθίσταται αξιόποινη μόνο εφόσον οι ψευδείς ειδήσεις προκάλεσαν πραγματικά φόβο σε αόριστο αριθμό ανθρώπων ή ορισμένο κύκλο ή κατηγορία προσώπων. Το Σχέδιο Νόμου μετατρέπει και πάλι το αδίκημα σε έγκλημα αφηρημένης διακινδύνευσης και πλέον δεν θα είναι αναγκαίο να επέλθει όντως το αποτέλεσμα του φόβου ή της ανησυχίας αλλά θα αρκεί η δυνατότητα των ειδήσεων να προκαλέσουν ανησυχία ή φόβο.

Επιπλέον εισάγει στην αντικειμενική υπόσταση του αδικήματος την ικανότητα της ψευδούς είδησης να κλονίσει την εμπιστοσύνη του κοινού στην ευρύτερη «δημόσια τάξη». Ο κλονισμός της εμπιστοσύνης του κοινού είναι ένα μέγεθος μη μετρήσιμο, ενώ όσον αφορά το ψεύδος καθ' εαυτό, η διάκριση από την αλήθεια είναι σε πολλές περιπτώσεις δύσκολη, καθώς μια «ψευδής είδηση» μπορεί να περιέχει και στοιχεία αλήθειας. Αυτό που πρέπει να αποφευχθεί πάση θυσία είναι η θέσπιση μιας και μοναδικής κρατικής αλήθειας και η δίωξη κάθε αντίθετης άποψης, μια πρακτική που εύκολα μπορεί να εκπέσει σε λογοκρισία.

Προσθέτει την «δημόσια υγεία» στους τομείς που προστατεύονται και απαλείφει αυτούς του τουρισμού και των διεθνών σχέσεων. Είναι προφανές ότι σκοπός της ρύθμισης είναι η δίωξη των «αιρετικών» απόψεων που διατυπώνονται στα ΜΜΕ σχετικά με την διαχείριση της πανδημίας, την υποχρεωτικότητα ή μη των εμβολιασμών κλπ. Στο σημείο

αυτό παρατηρούμε ότι η επιστήμη (όπως η ιατρική) προχωράει μέσα από την πολυφωνία, τις επιστημονικές διχογνωμίες, την διαλεκτική σύνθεση της θέσης και της αντίθεσης. Η ιστορική εμπειρία κατέδειξε ότι επιστημονικές απόψεις που θεωρούνταν στην εποχή τους αιρετικές, επιβεβαιώθηκαν με το πέρασμα των χρόνων ενώ αντίθετα κατέπεσαν αξιώματα και αρχές που ίσχυαν για αιώνες ως δόγματα και ακλόνητες αλήθειες. Ακόμα και σκοταδιστικές θέσεις με τις οποίες βρίσκεται σήμερα η κοινωνία αντιμέτωπη, δεν εξαλείφονται με ποινική καταστολή αλλά με την επιστήμη, τον ορθολογισμό, την παιδεία. Ο Ποινικός Κώδικας δεν μπορεί να υποκαταστήσει την Ιερά Εξέταση του Μεσαίωνα και να εμποδίσει την πρόοδο της επιστήμης με την απειλή της πυράς. Είναι προτιμότερο να ακουστεί και κάτι ψευδές παρά να φιμωθούν εκατό αλήθειες.

Υπό την άποψη αυτή η τροποποίηση του άρθρου 191 ΠΚ συνιστά οπισθοδρόμηση καθώς διευρύνει το αξιόποινο, εισάγει και πάλι αφενός την υποκειμενική κρίση της προσφορότητας της είδησης να προκαλέσει ανησυχία ή φόβο και αφετέρου το στοιχείο του κλονισμού της εμπιστοσύνης του κοινού στην «δημόσια τάξη» περιορίζοντας έτσι σημαντικά το δικαίωμα της ελεύθερης έκφρασης και πληροφόρησης όπως αυτό αποτυπώνεται στα άρθρα 5 και 14 του Συντάγματος καθώς και στο άρθρο 11 παρ. 1 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ορισμένα δικαιώματα όπως αυτά του αρ. 14 παρ. 1 είναι τόσο κομβικά για το πολίτευμα, που ο οποιοσδήποτε ρητός ή έμμεσος περιορισμός τους, πρέπει να αποφεύγεται. Τονίζεται εδώ ότι η αντίθεσή μας με την επιχειρούμενη νομοθετική παρέμβαση δεν συνίσταται στην προστασία της «δημόσιας υγείας» μέσω του εγκλήματος της διασποράς ψευδών ειδήσεων, αλλά στον τρόπο τυποποίησης του εγκλήματος και στην μετατροπή του σε έγκλημα αφηρημένης διακινδύνευσης.

Επιπλέον επανεισάγει την πρόκληση «ανησυχίας» στους πολίτες ενώ με τον ισχύοντα Κώδικα η έννοια της ανησυχίας είχε απαλειφθεί και απαιτούνταν μόνο η πρόκληση «φόβου». Η ανησυχία είναι ένα συναίσθημα κατώτερο σε ένταση του φόβου, το οποίο δεν κρίνεται ικανό να δικαιολογήσει τις μετέπειτα ενέργειες των πολιτών.

Τέλος για πρώτη φορά τιμωρεί και τον πραγματικό ιδιοκτήτη και τον εκδότη του μέσου με το οποίο τελέστηκαν οι πράξεις, καθιερώνοντας έτσι ex officio ποινική ευθύνη στον βωμό της γενικοπροληπτικής λειτουργίας της ποινής και πλήττοντας καίρια την ελευθερία του Τύπου.

Η απειλή της ισόβιας κάθειρξης στις τροποποιούμενες διατάξεις του ΠΚ.

Μία από τις βασικές μεταρρυθμίσεις του νέου ΠΚ (Ν. 4619/2019) ήταν η αναμόρφωση και ο εξορθολογισμός του συστήματος ποινών. Στα πλαίσια της προσπάθειας

αυτής του νέου ΠΚ και με σεβασμό στην αρχή της αναλογικότητας προβλέφθηκε για όλα τα σοβαρά κακουργήματα (τόσο του ΠΚ όσο και των ειδικών ποινικών νόμων, μέσω της διάταξης του άρθρου 463 παρ. 4 ΠΚ), για τα οποία το προγενέστερο καθεστώς απειλούσε μόνο την ποινή της ισόβιας κάθειρξης, η διαζευκτική απειλή πρόσκαιρης κάθειρξης τουλάχιστον 10 ετών. Η επιλογή αυτή είναι απόλυτα ορθή και εκφράζει την ελαστικότητα, η οποία πρέπει να χαρακτηρίζει την νομοθετική οριοθέτηση της απειλούμενης ποινής. Ορθά παρατηρείται στη θεωρία ότι η πρόβλεψη ανελαστικών ποινών (και τέτοια είναι αναμφίβολα η ποινή της ισόβιας κάθειρξης) υποδηλώνει δυσπιστία της νομοθετικής απέναντι στη δικαστική εξουσία, δηλ. φόβο για τυχόν καταχρήσεις από μέρους της τελευταίας και οδηγεί σε ανεπιεική αποτελέσματα, ενόψει της αδυναμίας προσαρμογής στα δεδομένα της κάθε περίπτωσης.

Με αυτά τα δεδομένα η επιλογή του Σχεδίου Νόμου να επαναφέρει για ορισμένα κακουργήματα την ποινή της ισόβιας κάθειρξης ως μόνη απειλούμενη ποινή είναι ατυχής και συνιστά μία αδικαιολόγητη οπισθοδρόμηση, που τίποτα δεν έχει να προσφέρει στην γενική πρόληψη, εκδηλώνοντας σαφώς (όπως και με σειρά άλλων διατάξεων του νομοσχεδίου) έντονη δυσπιστία στη δικαστική εξουσία. Παράλληλα, η προσβολή της αρχής της αναλογικότητας είναι δεδομένη και σε ορισμένες περιπτώσεις μη ανεκτή. Αρκεί να αναφερθεί το ακόλουθο παράδειγμα για την κατάδειξη του προβλήματος: δράστης που τελεί βιασμό σε βάρος ανηλίκου (π.χ. 17 ετών) με ετεροαυνανισμό ή πεολειξία ή αιδιολειξία θα τιμωρηθεί υποχρεωτικά με τη μόνη απειλούμενη ποινή της ισόβιας κάθειρξης, με την οποία τιμωρείται και ο δράστης ομαδικού βιασμού που είχε ως αποτέλεσμα τον θάνατο του θύματος.

Η πιο πάνω προβληματική αφορά ειδικότερα τα εγκλήματα των άρθρων 134 (εσχάτη προδοσία), 264 παρ. 1 περ. γ' (εμπρησμός, από τον οποίο προκλήθηκε θάνατος), 265 παρ. 1 περ. δ' (εμπρησμός σε δάση, από τον οποίο προκλήθηκε θάνατος), 299 παρ. 1 (ανθρωποκτονία με δόλο), 323Α παρ. 3 εδ. β' (εμπορία ανθρώπων που έχει ως αποτέλεσμα τον θάνατο), 336 παρ. 3 (βιασμός που έχει ως επακόλουθο τον θάνατο ή με θύμα ανήλικο), 340 (κατάχρηση ανικάνου προς αντίσταση σε γενετήσια πράξη και γενετήσια πράξη με ανηλίκους ή ενώπιόν τους που έχουν ως συνέπεια τον θάνατο του παθόντος), 351Α (γενετήσια πράξη με ανήλικο έναντι αμοιβής, που έχει ως αποτέλεσμα τον θάνατο του παθόντος), 380 παρ. 2 (ληστεία που τελέστηκε με ιδιαίτερη σκληρότητα ή από την οποία επήλθε θάνατος ή βαριά σωματική βλάβη), 385 παρ. 2 ΠΚ (εκβίαση που τελέστηκε με ιδιαίτερη σκληρότητα ή από την οποία επήλθε θάνατος ή βαριά σωματική βλάβη).

Ειδικά για τα εγκλήματα των άρθρων 264 παρ. 1 περ. γ' και 265 παρ. 1 περ. δ' ΠΚ η απειλή της ισόβιας κάθειρξης ως μόνης ποινής βρίσκεται σε αναντιστοιχία με τις προβλέψεις

στα υπόλοιπα κοινώς επικίνδυνα εγκλήματα (άρθρα 268, 270, 273, 275, 277, 285 και 286 ΠΚ), για τα οποία ακόμα και σε περίπτωση πρόκλησης θανάτου μεγάλου αριθμού ανθρώπων απειλείται διαζευκτικά και πρόσκαιρη κάθειρξη τουλάχιστον δέκα (10) ετών.

Ο πλήρης και ουσιαστικός σεβασμός της αρχής της αναλογικότητας επιβάλλει την απόλειψη των πιο πάνω προβλέψεων του Σχεδίου Νόμου και τη διατήρηση του τρόπου απειλής της ισόβιας κάθειρξης (δηλ. διαζευκτικά με πρόσκαιρη κάθειρξη), όπως ισχύει σήμερα στον ΠΚ.

Η επαναφορά της απρόσφορης απόπειρας (άρθρο 43 ΠΚ).

Με το άρθρο 2 του Σχεδίου Νόμου επαναφέρεται η τιμώρηση της απρόσφορης απόπειρας. Κατά το μέτρο που η συμπεριφορά αυτή δεν δημιουργεί κανένα κίνδυνο για έννομα αγαθά, η τυποποίηση του εγκλήματος αυτού συνιστά πράγματι εκτροπή από τις αρχές του αντικειμενικού αδικού και προτείνουμε την απόλειψη της διάταξης αυτής από το Σχέδιο Νόμου.

Έκτιση (αυξημένων) ποινών που επιβλήθηκαν αμετάκλητα υπό το καθεστώς του προΐσχύσαντος ΠΚ/1950 (άρθρο 465 ΠΚ).

Με το άρθρο 465 παρ. 2 ΠΚ, όπως αυτό προστίθεται με το άρθρο 94 του Σχεδίου Νόμου, επιλύεται επιτυχώς το ζήτημα που απασχόλησε τη θεωρία και τη νομολογία σχετικά με το ανώτατο όριο ποινής που πρέπει να εκτίσει ο καταδικασθείς υπό το καθεστώς του προΐσχύσαντος ΠΚ/1950, ενόψει της ευνοϊκής για τους καταδικασθέντες αλλαγής ως προς τα ανώτατα όρια που προβλέπονται στο άρθρο 94 ΠΚ.

Παρατηρείται, ωστόσο, ότι οι ίδιοι λόγοι ισότητας και επιείκειας επιβάλλουν την αντιμετώπιση με τον ίδιο τρόπο και όσων καταδικάστηκαν υπό το προγενέστερο καθεστώς σε ποινές που δεν αναγνωρίζονται υπό το νέο καθεστώς, μετά την συνολική αναμόρφωση των ποινών. Ειδικότερα, ενόψει του ότι δεν προβλέπεται σήμερα δυνατότητα επιβολής ποινής πρόσκαιρης κάθειρξης ανώτερης των 15 ετών, αλλά και μετά την κατάργηση των αυξημένων ποινών του Ν. 1608/1950 (που έφταναν μέχρι και την ισόβια κάθειρξη για πράξεις που σήμερα μπορεί να τιμωρηθούν με πρόσκαιρη κάθειρξη μέχρι 15 έτη), επιβάλλεται και σ' αυτές τις περιπτώσεις να ληφθεί υπόψη ως εκτιτέα ποινή για την απόλυση υπό όρο τα 15 έτη κάθειρξης. Με ανάλογο τρόπο πρέπει να αντιμετωπιστούν και οι πράξεις που υπό τον προΐσχύσαντα ΠΚ/1950 είχαν κακουρηματικό χαρακτήρα και πλέον αντιμετωπίζονται ως πλημμελήματα, οπότε η ποινή που πρέπει να ληφθεί υπόψη για την απόλυση υπό όρο πρέπει να είναι τα 5 έτη φυλάκισης.

Προσδιορισμός των πλαισίων της μειωμένης ποινής.

Με το άρθρο 7 του Σχεδίου Νόμου τροποποιείται το άρθρο 83 ΠΚ αντιμετωπίζοντας κατ' ορθό τρόπο το ερμηνευτικό ζήτημα που απασχόλησε τη θεωρία και τη νομολογία σχετικά με τα μειωμένα πλαίσια ποινής σε περίπτωση που για την πράξη απειλείται ποινή κάθειρξης από 5 έως 15 έτη.

Ωστόσο, και μετά την τροποποίηση αυτή φαίνεται να μένουν αρρυθμιστες οι ακόλουθες περιπτώσεις: **α)** των εγκλημάτων που απειλούνται με ποινή κάθειρξης 12 έως 15 έτη (άρθρο 187Α παρ. 1 περ. α' και β' ΠΚ), **β)** των εγκλημάτων που απειλούνται με ποινή κάθειρξης 7 έως 15 έτη (άρθρο 82Α περ. β' ΠΚ) ή 8 έως 15 έτη (άρθρο 20 Ν. 4139/2013) και **γ)** των εγκλημάτων που τιμωρούνται με ποινή κάθειρξης 5 έως 8 έτη (άρθρο 236 παρ. 2 ΠΚ και με βάση τις τροποποιήσεις του Σχεδίου Νόμου άρθρα 265 παρ. 1 περ. α' και 404 παρ. 2 ΠΚ). Προτείνεται είτε η πρόβλεψη ειδικών πλαισίων μειωμένης ποινής για τις περιπτώσεις αυτές είτε η ένταξη της πρώτης περίπτωσης στο στοιχ. β' του άρθρου 83 ΠΚ, της δεύτερης περίπτωσης στο στοιχ. γ' του άρθρου 83 ΠΚ και της τρίτης περίπτωσης στο στοιχ. δ' του άρθρου 83 ΠΚ.

Με την ευκαιρία των τροποποιήσεων στον χώρο αυτό προτείνεται η διευκρίνιση του ακριβούς νοήματος του άρθρου 85 παρ. 1 περ. δ' ΠΚ, που έχει δημιουργήσει στην πράξη σοβαρά ερμηνευτικά προβλήματα. Ειδικότερα, έχει απασχολήσει έντονα τα δικαστήρια της ουσίας το ζήτημα αν σε περίπτωση αναγνώρισης δύο ελαφρυντικών ή όταν συντρέχουν περισσότεροι λόγοι μείωσης της ποινής και ελαφρυντικές περιστάσεις, η προβλεπόμενη στην περ. δ' της παρ. 1 του άρθρου 85 ΠΚ ποινή της παροχής κοινωφελούς εργασίας ή η χρηματική ποινή προβλέπονται ως μόνες δυνάμενες να επιβληθούν ποινές ή αν αντίθετα η διάταξη αυτή απειλεί τις ποιες αυτές διαζευκτικά με την μειωμένη ποινή φυλάκισης. Ενόψει του ότι σκοπός της διάταξης του άρθρου 85 παρ. 1 ΠΚ φαίνεται να είναι σε κάθε περίπτωση η περαιτέρω μείωση του κατώτερου ορίου απειλούμενης ποινής, θα πρέπει το ζήτημα αυτό να επιλυθεί ρητώς κατά την δεύτερη προαναφερόμενη εκδοχή. Σε κάθε περίπτωση επιβάλλεται στο σημείο αυτό η διευκρινιστική παρέμβαση του νομοθέτη.

Συνέπειες από την πλημμελή εκτέλεση της παροχής κοινωφελούς εργασίας (άρθρο 81 παρ. 5 ΠΚ) Προτάσεις για τροποποιήσεις στα άρθρα 99 παρ. 4 και 105Α παρ. 4 ΠΚ.

Κατά το άρθρο 81 παρ. 5 ΠΚ, όπως τροποποιείται με το άρθρο 5 του Σχεδίου Νόμου, αν η κοινωφελής εργασία παρέχεται ελλιπώς ή πλημμελώς με υπαιτιότητα του καταδικασθέντος, ο εισαγγελέας εκτέλεσης της ποινής, αφού λάβει υπόψη του τη συχνότητα και σοβαρότητα της παραβίασης των υποχρεώσεων του καταδικασθέντα, καθώς και τον βαθμό της υπαιτιότητας του, μπορεί να προβεί σε έγγραφη ειδοποίηση εκείνου που

καταδικάστηκε ή να εισαγάγει την υπόθεση στο δικαστήριο το οποίο μπορεί α) να παρατείνει την προθεσμία για εκτέλεση της ποινής έως 1 έτος β) να επιτρέψει την εκτέλεση της χρηματικής ποινής που είχε καθοριστεί σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο, αφού αφαιρέσει το ποσό που αναλογεί στην ήδη εκτιθείσα ποινή παροχής κοινωφελούς εργασίας. Σε σχέση με την νέα μορφή της διάταξης σημειώνεται ότι οι δυνατότητες σε περίπτωση μη παροχής ή πλημμελούς παροχής της εργασίας, περιορίζονται μόνο στις προαναφερθείσες και απαλείφεται η δυνατότητα έκτισης μέρους ή του υπολοίπου της ποινής, ενώ η αρμοδιότητα προς τούτο ανατίθεται στο δικαστήριο εκτέλεσης ποινών, αντί του εισαγγελέα που προβλέπει η σημερινή μορφή της διάταξης.

Ενόψει, όμως, του ότι πλέον οι επιλογές σε περίπτωση μη παροχής της εργασίας είναι απολύτως περιορισμένες και σε αυτές δεν συμπεριλαμβάνεται η δυσμενέστερη που είναι η έκτιση της ποινής, δεν κρίνεται αναγκαία η εισαγωγή της υπόθεσης στο δικαστήριο, αλλά προτείνουμε να παραμείνει ως αρμόδιος ο εισαγγελέας εκτέλεσης της ποινής. Στη περίπτωση αυτή η αντικατάσταση της παροχής κοινωφελούς εργασίας με την χρηματική ποινή έχει ήδη προβλεφθεί με τη δικαστική απόφαση και συνεπώς η ενεργοποίηση της δυνατότητας αυτής συνιστά απλά τρόπο εκτέλεσης της δικαστικής απόφασης, ώστε να μην κρίνεται αναγκαία η εκ νέου παρέμβαση του δικαστηρίου, που μόνο καθυστερήσεις μπορεί να προκαλέσει.

Παράλληλα, θα πρέπει η έγγραφη ειδοποίηση του καταδικασθέντα από τον εισαγγελέα να προβλεφθεί σε κάθε περίπτωση ως υποχρεωτική και όχι ως δυνητική, ώστε να μπορεί να διαπιστώνεται έγκαιρα ο λόγος μη συμμόρφωσης του καταδικασθέντα στην καταδικαστική απόφαση και να αποφεύγονται αιφνιδιασμοί και αδικαιολόγητη εκτέλεση χρηματικής ποινής σε περιπτώσεις ανυπαίτιας αδυναμίας εκτέλεσης της παροχής κοινωφελούς εργασίας.

Με τον ίδιο τρόπο πρέπει να προβλεφθεί η υποχρεωτική ειδοποίηση του καταδικασθέντος πριν την εισαγωγή της υπόθεσης στο δικαστήριο εκτέλεσης των ποινών και στην περίπτωση του άρθρου **99 παρ. 4 ΠΚ**, σχετικά με τους όρους που τέθηκαν από το δικαστήριο για την αναστολή εκτέλεσης της ποινής, με την πρόσθετη πρόβλεψη της δυνατότητας του εισαγγελέα να τάξει νέα προθεσμία για τη συμμόρφωση του καταδικασθέντος στους όρους που έχουν τεθεί από το δικαστήριο, αλλά και στην περίπτωση του άρθρου **105Α παρ. 4 ΠΚ**, σχετικά με την μετατροπή της στερητικής της ελευθερίας ποινής σε παροχή κοινωφελούς εργασίας, με την πρόβλεψη και εδώ δυνατότητας του εισαγγελέα να τάξει προθεσμία στον καταδικασθέντα για την παροχή της κοινωφελούς εργασίας.

Η αναστολή εκτέλεσης της ποινής υπό όρο (άρθρο 99 ΠΚ).

Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του Σχεδίου Νόμου, ένας από τους βασικούς σκοπούς που θέλει να εξυπηρετήσει το σχέδιο νόμου είναι η αντιμετώπιση της αυξανόμενης εγκληματικότητας και της δυσλειτουργίας που παρατηρήθηκε με την υποβάθμιση κακουργημάτων σε πλημμελήματα, που επισύρουν χαμηλότερες ποινές και προκαλούν το περί δικαίου αίσθημα. Ωστόσο, πρέπει να τονισθεί πως η υποβάθμιση ορισμένων κακουργημάτων σε πλημμελήματα κατά τον νέο ΠΚ (Ν.4619/2019) συνδυάστηκε με την τροποποίηση της διάταξης περί αναστολής της ποινής φυλάκισης και την κατάργηση της δυνατότητας μετατροπής της ποινής φυλάκισης, ώστε ποινές φυλάκισης άνω των τριών ετών να εκτίονται πραγματικά. Με το σχέδιο νόμου επιτρέπεται ξανά η αναστολή ποινών φυλάκισης άνω των τριών ετών. Επομένως εάν μετά τη θέση σε ισχύ του νομοσχεδίου επιβληθεί ποινή φυλάκισης άνω των τριών ετών για αδίκημα που χαρακτηριζόταν ως κακούργημα με τον παλιό ΠΚ και το οποίο έχει υποβαθμισθεί σε πλημμέλημα με τον Ν. 4619/2019, η ποινή αυτή δύναται πλέον να ανασταλεί. Είναι προφανές ότι με τον τρόπο αυτό αφενός ανατρέπεται η δικαιολογητική βάση της υποβάθμισής του αδικήματος από κακούργημα σε πλημμέλημα, αφετέρου αναιρούνται οι ως άνω σκοποί που το νομοσχέδιο φιλοδοξεί να ικανοποιήσει. Πολλώ δε μάλλον που τα περισσότερα εκ των αδικημάτων που είχαν υποβαθμισθεί από κακουργήματα σε πλημμελήματα με τον Ν. 4619/2019, παραμένουν πλημμελήματα και με το παρόν νομοσχέδιο.

Αναστολή εκτέλεσης μέρους της ποινής (άρθρο 100 ΠΚ).

Το άρθρο 10 του Σχεδίου Νόμου τροποποιεί το άρθρο 100 ΠΚ, που αφορά στον θεσμό της αναστολής εκτέλεσης μέρους της ποινής, ρυθμίζοντας επιμέρους ζητήματα, μεταξύ των οποίων ο αποκλεισμός εφαρμογής του θεσμού της υπό όρο απόλυσης για το τμήμα της ποινής που διατάχθηκε να εκτιθεί και οι συνέπειες της μη τήρησης των όρων που επιβλήθηκαν στον καταδικασθέντα για το αναστελλόμενο μέρος της ποινής.

Σε σχέση με τη νέα μορφή της διάταξης του άρθρου 100 ΠΚ πρέπει να γίνουν οι ακόλουθες επισημάνσεις και προτάσεις: **α)** για την περίπτωση μη τήρησης των όρων που επιβλήθηκαν στον καταδικασθέντα για το αναστελλόμενο μέρος της ποινής η παρ. 2 του άρθρου 100 ΠΚ προβλέπει άμεση παρέμβαση του δικαστηρίου, το οποίο θα αποφασίσει για τις συνέπειες της συμπεριφοράς του καταδικασθέντος, χωρίς να προβλεφθεί δυνατότητα του εισαγγελέα να προβαίνει σε έγγραφη ειδοποίηση του καταδικασθέντος, ανάλογα με τη συχνότητα και σοβαρότητα της παραβίασης των υποχρεώσεών του. Προτείνεται η νομοθετική αναγνώριση τέτοιας δυνατότητας (υποχρέωσης κατά τις πιο πάνω προτάσεις μας) του εισαγγελέα, αντίστοιχης της προβλεπόμενης στα άρθρα 81 παρ. 5, 99 παρ. 4 και

105Α παρ. 4 ΠΚ, β) ο αποκλεισμός της υπό όρο απόλυσης για το εκτιώμενο μέρος της ποινής προβλέπεται με τη ρητή διάταξη του άρθρου 100 παρ. 1 εδ. β' ΠΚ. Παράλληλα, προς αυτή την κατεύθυνση φαίνεται να κινείται και η διευκρίνιση στη διάταξη αυτή ότι η εκτέλεση του μέρους αυτού της ποινής πρέπει να είναι «πραγματική» (άρθρο 100 παρ. 1 εδ. α' και παρ. 2 εδ. β' στοιχ. β' ΠΚ). Ωστόσο, ο χαρακτηρισμός της έκτισης της ποινής ως «πραγματικής» μπορεί να δημιουργήσει ερμηνευτικά προβλήματα και αμφισβητήσεις σχετικά με τη δυνατότητα έκτισης του μη αναστελλόμενου μέρους της ποινής κατ' οίκον, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 105 ΠΚ. Μία τέτοια δυνατότητα δεν πρέπει να αποκλειστεί και για τον λόγο αυτό προτείνεται είτε η απόσυρση του επιθέτου «πραγματική» από το άρθρο 100 παρ. 1 εδ. α' και παρ. 2 εδ. β' στοιχ. β' ΠΚ είτε η διευκρίνιση στο άρθρο 100 παρ. 1 εδ. β' ΠΚ ότι δεν αποκλείεται η εφαρμογή του άρθρου 105 ΠΚ, ενώ ταυτόχρονα πρέπει να διευκρινιστεί ότι η έκτιση και του επιπρόσθετου μέρους της ποινής, που διατάσσεται κατ' άρθρο 100 παρ. 2 εδ. β' στοιχ. β' ΠΚ, υπακούει στους ίδιους κανόνες ως προς τον αποκλεισμό εφαρμογής του άρθρου 105B ΠΚ με δυνατότητα κατ' οίκον έκτισης του μέρους αυτού. Περαιτέρω, προς αποφυγή παρανοήσεων πρέπει να διευκρινιστεί ρητά στο άρθρο 100 παρ. 2 εδ. β' στοιχ. β' ΠΚ ότι η έκτιση επιπρόσθετου μέρους της επιβληθείσας ποινής μπορεί να διαταχθεί μία μόνο φορά.

Απόλυση υπό τον όρο της κατ' οίκον έκτισης της ποινής με ηλεκτρονική επιτήρηση (άρθρο 110Α ΠΚ).

Το άρθρο 25 του Σχεδίου Νόμου τροποποιώντας το άρθρο 110Α ΠΚ προσθέτει νέα παρ. 11, στην οποία προβλέπεται ο αποκλεισμός της απόλυσης υπό τον όρο της κατ' οίκον έκτισης της ποινής με ηλεκτρονική επιτήρηση για μία σειρά κακουργημάτων. Η βαρύτητα και η επικινδυνότητα των συγκεκριμένων εγκλημάτων, ακόμα και αν γίνει δεκτό ότι δικαιολογεί τη διαφοροποίηση των προϋποθέσεων για τη χορήγηση της απόλυσης υπό τον όρο της κατ' οίκον έκτισης της ποινής με ηλεκτρονική επιτήρηση (όπως αντίστοιχα προβλέπεται στο άρθρο 105B παρ. 6 εδ. β' ΠΚ στα πλαίσια του θεσμού της απόλυσης υπό τον όρο της ανάκλησης), σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να δικαιολογήσει τον πλήρη αποκλεισμό εφαρμογής του θεσμού αυτού επί των πιο πάνω κακουργημάτων. Πρέπει εδώ να επισημανθεί ότι η απόλυση κατ' άρθρο 110Α ΠΚ θέτει τον καταδικασθέντα υπό αυστηρότερο έλεγχο και επιτήρηση σε σχέση με την απόλυση που διατάσσεται κατ' άρθρο 105B ΠΚ, ώστε να μην δικαιολογείται ο αποκλεισμός εφαρμογής του άρθρου 110Α ΠΚ, ο οποίος εξυπηρετεί ειδικοπροληπτικούς, αλλά ταυτόχρονα και εγγυητικούς σκοπούς, αποβλέποντας στη βελτίωση του καταδίκου και την κοινωνική του αποκατάσταση. Εύστοχα επισημαίνεται εξάλλου στη θεωρία ότι η απόλυση υπό όρο (σε όλες της μορφές της)

κατοχυρώνεται θεσμικά ως ένα δικαίωμα των κρατουμένων για σταδιακή κοινωνική τους αποκατάσταση.

Προτείνεται η πρόβλεψη στο άρθρο 110Α παρ. 11 ΠΚ της δυνατότητας εφαρμογής του θεσμού αυτού και επί των συγκεκριμένων κακουργημάτων, ενδεχόμενα με αυστηρότερες προϋποθέσεις ως προς τον χρόνο που πρέπει να παραμείνει ο καταδικασθείς για τα εγκλήματα αυτά στο κατάστημα κράτησης.

Αντιμετώπιση νεαρών ενηλίκων (άρθρο 133 ΠΚ).

Το άρθρο 30 του Σχεδίου Νόμου επαναφέρει το άρθρο 133 ΠΚ στην μορφή που αυτό είχε υπό τον προϋχούσαντα ΠΚ/1950, αφαιρώντας από το δικαστήριο τη δυνατότητα, εκτιμώντας την προσωπικότητα και την ωριμότητα του δράστη και τις συνθήκες τέλεσης του εγκλήματος, να διατάξει τον περιορισμό σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων. Η διάταξη αυτή εντάσσεται σε μία σειρά ρυθμίσεων του Σχεδίου Νόμου που περιορίζουν την ελευθερία του δικαστηρίου να επιλέξει την κατάλληλη για τη συγκεκριμένη περίπτωση κύρωση, δείχνοντας έτσι μία έντονη δυσπιστία στη δικαστική κρίση. Παράλληλα, με την προτεινόμενη αυτή αλλαγή πλήττεται και η αρχή της αναλογικότητας στο μέτρο που όλοι οι νεαροί ενήλικες αντιμετωπίζονται ενιαία χωρίς διάκριση ανάλογα με την ωριμότητά τους και την ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους. Προτείνεται, λοιπόν, η απόσυρση του άρθρου 30 Σχεδίου Νόμου και η διατήρηση της διάταξης του άρθρου 133 ΠΚ στη μορφή που έχει σήμερα.

Τρόπος είσπραξης των χρηματικών ποινών.

Σε σχέση με τον τρόπο είσπραξης των χρηματικών ποινών που επιβάλλονται από τα ποινικά δικαστήρια το Σχέδιο Νόμου με σειρά διατάξεων του καταργεί την υποκατάσταση της χρηματικής ποινής από στερητική της ελευθερίας ποινή και επαναφέρει ως μόνο τρόπο τη βεβαίωση του σχετικού ποσού στην αρμόδια ΔΟΥ. Ωστόσο, το Σχέδιο Νόμου δεν φαίνεται να αντιμετωπίζει την τύχη των αμετάκλητων δικαστικών αποφάσεων που έχουν εκδοθεί μέχρι σήμερα και ορίζουν με βάση τον ισχύοντα σήμερα ΠΚ ποινή φυλάκισης για την περίπτωση μη καταβολής της επιβληθείσας χρηματικής ποινής. Αν και το ζήτημα αυτό θα μπορούσε να αντιμετωπιστεί με αναλογική εφαρμογή του άρθρου 2 παρ. 2 ΠΚ, κρίνεται επιβεβλημένη η ρητή αντιμετώπιση του ζητήματος αυτού σε ειδική μεταβατική διάταξη.

Επιμέτρηση της ποινής της παροχής κοινωφελούς εργασίας.

Με το άρθρο 5 του Σχεδίου Νόμου τροποποιείται η παρ. 5 του άρθρου 81 ΠΚ μεταξύ άλλων και ως προς την αντιστοιχία ημερήσιων μονάδων της χρηματικής ποινής και ωρών

της κοινωφελούς εργασίας προβλέποντας ότι κάθε δύο (2) ώρες εργασίας αντιστοιχούν σε μία ημερήσια μονάδα χρηματικής ποινής. Ωστόσο, παραλείπεται η αντίστοιχη προσαρμογή της παρ. 4 του ίδιου άρθρου, που μπορεί να δημιουργήσει στην πράξη σοβαρά ερμηνευτικά ζητήματα, αλλά και προβλήματα στην εφαρμογή της διάταξης. Προτείνεται, λοιπόν, η τροποποίηση του εδ. β' της παρ. 4 του άρθρου 81 ΠΚ ως εξής: «*Δύο ώρες κοινωφελούς εργασίας αντιστοιχούν προς μία ημερήσια μονάδα χρηματικής ποινής*».

Οι τροποποιήσεις στα κοινώς επικίνδυνα εγκλήματα.

Με το Σχέδιο Νόμου τυποποιούνται και πάλι τα κοινώς επικίνδυνα εγκλήματα ως εγκλήματα αφηρημένης ή δυνητικής διακινδύνευσης, απομακρύνοντας εκ νέου τον ΠΚ από τις αρχές του αντικειμενικού αδικού. Ωστόσο, η οπισθοδρόμηση αυτή φαίνεται αδικαιολόγητη και θα δημιουργήσει και πάλι προβλήματα στην ερμηνεία και εφαρμογή των σχετικών διατάξεων, επιτείνοντας την ανασφάλεια δικαίου. Προτείνεται η απόλειψη των σχετικών προβλέψεων του Σχεδίου Νόμου.

Η απόλειψη της επιβαρυντικής περίπτωσης της κλοπής με διάρρηξη (άρθρο 372 παρ. 1 ΠΚ).

Με το άρθρο 82 του Σχεδίου Νόμου καταργείται η διακεκριμένη κλοπή, που τελείται με διάρρηξη, με το σκεπτικό ότι ο όρος «διάρρηξη» δεν προσδιορίζεται επαρκώς νομοθετικά και οδήγησε τη νομολογία σε μία προβληματική διεύρυνση. Ωστόσο, η διατήρηση της διακεκριμένης αυτής μορφής τέλεσης της κλοπής κρίνεται αναγκαία, ενόψει της ιδιαίτερης απαξίας της πράξης, που τελείται με παραβίαση της ιδιωτικής σφαιράς του παθόντος. Τυχόν παρερμηνείες κατά την εφαρμογή της διάταξης επιβάλλουν ενδεχόμενα τον σαφέστερο νομοθετικό ορισμό της «διάρρηξης», αλλά σε καμία περίπτωση δεν δικαιολογούν την κατάργηση της σχετικής πρόβλεψης.

Η (αυτεπάγγελτη και κατ' έγκληση) δίωξη της αποδοχής και διάθεσης προϊόντων εγκλήματος (άρθρο 394 ΠΚ).

Το άρθρο 394 παρ. 4 ΠΚ, όπως αυτό προστίθεται με το άρθρο 90 του Σχεδίου Νόμου, προβλέπει κατ' έγκληση δίωξη του εγκλήματος αυτού μόνο στην περίπτωση που το πράγμα, που αποτελεί αντικείμενο του εγκλήματος, προήλθε από πράξη, η οποία διώκεται κατ' έγκληση. Ωστόσο, η πρόβλεψη αυτή είναι αντίθετη με το άρθρο 405 παρ. 1 εδ. α' ΠΚ που προβλέπει την κατ' έγκληση δίωξη του εγκλήματος σε κάθε περίπτωση και ανεξάρτητα από την πράξη από την οποία προήλθε το πράγμα. Συνεπώς, για λόγους συστηματικής

ενότητας και για την αποφυγή παρερμηνειών επιβάλλεται η διαγραφή της σχετικής πρόβλεψης στο άρθρο 405 παρ. 1 εδ. α΄ ΠΚ.

Η (αυτεπάγγελτη και κατ' έγκληση) δίωξη της τοκογλυφίας (άρθρο 404 ΠΚ).

Με το άρθρο 93 του Σχεδίου Νόμου τροποποιείται η παρ. 2 του άρθρου 404 ΠΚ αναβαθμίζοντας την κατ' επάγγελμα τοκογλυφία σε κακούργημα. Ωστόσο, σε σχέση με τον τρόπο δίωξης του εγκλήματος της τοκογλυφίας το άρθρο 405 παρ. 1 εδ. α΄ ΠΚ προβλέπει κατ' έγκληση δίωξη του εγκλήματος αυτού, παραπέμποντας μάλιστα κατά τρόπο γενικό σε όλο το άρθρο 404 ΠΚ και όχι μόνο στην παρ. 1 αυτού. Επομένως, αν δεν είναι συνειδητή επιλογή των συντακτών του νομοσχεδίου η διατήρηση της κατ' έγκληση δίωξης ακόμα και για την κακουρηματική μορφή του εγκλήματος αυτού, θα πρέπει να προσαρμοστεί το άρθρο 405 παρ. 1 εδ. α΄ ΠΚ με αναφορά μόνο στην παρ. 1 του άρθρου 404 ΠΚ.

Αλιεία σε χωρικά ύδατα (άρθρο 398 ΠΚ).

Με το άρθρο 92 του Σχεδίου Νόμου επαναφέρεται και μάλιστα ως βαρύτατο πλημμέλημα το έγκλημα της αλιείας σε χωρικά ύδατα από αλλοδαπούς. Κατά την Αιτιολογική Έκθεση του νομοσχεδίου με τη διάταξη αυτή «σκοπείται η προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος από την αλόγιστη και μη ελεγχόμενη αλιεία και ως εκ τούτου η προώθηση μέτρων αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής, η οποία επιδρά και στον τομέα της αλιείας». Οι σκέψεις αυτές της Αιτιολογικής Έκθεσης ελάχιστα πειστικές είναι. Στις πραγματικές προθέσεις του νομοθέτη είναι η αντιμετώπιση του φαινομένου της παράνομης αλιείας από τούρκους αλιείς στην αιγιαλίτιδα ζώνη του Ελληνικού Κράτους. Ωστόσο, μία τέτοια συμπεριφορά αντιμετωπίζεται και υπό το σημερινό καθεστώς με κατάλληλη εφαρμογή της νομοθεσίας για την παράνομη είσοδο αλλοδαπών στη Χώρα, χωρίς να χρειάζεται η προσφυγή σε αμφιβόλου σκοπιμότητας και ορθότητας νομοθετικές επιλογές. Εξάλλου, η αντίστοιχη διάταξη του άρθρου 401 προΐσχυσαντος ΠΚ/1950 σε ελάχιστες περιπτώσεις εφαρμόστηκε στα 70 χρόνια ισχύος του ΠΚ/1950. Προτείνεται η απόσυρση της διάταξης αυτής.

Προσαρμογή άρθρου 47 ΚΠΔ στις νομοθετικές αλλαγές.

Με αφορμή την τροποποίηση του άρθρου 47 ΚΠΔ με το άρθρο 98 του Σχεδίου Νόμου θα πρέπει να προσαρμοστεί η παρ. 2 αυτού στην κατάργηση του Ν. 2472/1997 και στην ενσωμάτωση των σχετικών ποινικών προβλέψεων στο άρθρο 38 παρ. 1-3 Ν. 4624/2019.

Η ρύθμιση της εκκρεμοδικίας (άρθρο 57 παρ. 3 ΚΠΔ).

Με την προτεινόμενη (με το άρθρο 99 του Σχεδίου Νόμου) τροποποίηση του άρθρου 57 παρ. 3 ΚΠΔ το απαράδεκτο λόγω εκκρεμοδικίας θα αφορά σε κάθε περίπτωση την δίωξη που ασκήθηκε μεταγενέστερα, ανεξάρτητα από το δικονομικό στάδιο στο οποίο βρίσκονται οι περισσότερες διώξεις. Η νομοθετική αυτή επιλογή έρχεται σε αντίθεση με την νομολογιακή διάπλαση του θεσμού της εκκρεμοδικίας υπό τον προϊσχύσαντα ΚΠΔ/1950 και αναμένεται να επιφέρει σημαντική καθυστέρηση στην ποινική διαδικασία, ενώ παράλληλα είναι ορατός ο κίνδυνος παραγραφής των εγκλημάτων, ιδίως όταν αφορούν σε πλημμελήματα. Έτσι, με την προτεινόμενη ρύθμιση η ποινική δίωξη που ασκείται για την ίδια πράξη μεταγενέστερα πρέπει να κηρυχθεί απαράδεκτη, ακόμα και αν εκκρεμεί στο ακροατήριο σε δεύτερο βαθμό και μάλιστα ακόμα και αν η πρώτη χρονικά ασκηθείσα ποινική δίωξη βρίσκεται στο στάδιο της προδικασίας. Προτείνεται, συνεπώς, η διατήρηση της σημερινής διατύπωσης της διάταξης του άρθρου 57 παρ. 3 ΚΠΔ.

Πρόσωπα ιδιάζουσας δωσιδικίας (άρθρο 111 στοιχ. Α' αριθ. 6 ΚΠΔ).

Μεταξύ των περιοριστικά μνημονευόμενων στο άρθρο 111 στοιχ. Α' αριθ. 6 ΚΠΔ προσώπων ιδιάζουσας δωσιδικίας περιλαμβάνονται και οι δικαστικοί λειτουργοί. Μετά την Αναθεώρηση του Συντάγματος το 2019, με το Ψήφισμα της 25.11.2019 της Θ' Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων, το άρθρο 96 παρ. 5 Συντ. ορίζει ότι τα στρατιωτικά δικαστήρια συγκροτούνται κατά πλειοψηφία από μέλη του δικαστικού σώματος των ενόπλων δυνάμεων, που περιβάλλονται με τις εγγυήσεις λειτουργικής και προσωπικής ανεξαρτησίας των λοιπών τακτικών δικαστικών λειτουργών κατά το άρθρο 87 παρ. 1 Συντ. και εξομοιώνονται ως προς όλα με τους τακτικούς δικαστές. Πάντως, το τελ. εδ. της παρ. 5 του άρθρου 96 Συντ. ορίζει ότι τα σχετικά με την εφαρμογή των διατάξεων της παραγράφου αυτή και ο χρόνος που θα αρχίσει η ισχύς τους ορίζονται με νόμο. Έτσι, ανακύπτει εύλογα το ερώτημα αν ως πρόσωπα ιδιάζουσας δωσιδικίας πρέπει να νοούνται σήμερα και τα μέλη του δικαστικού σώματος των ενόπλων δυνάμεων. Ορθότερη είναι η άποψη ότι τα πρόσωπα αυτά θα αποκτήσουν την ιδιότητα αυτή μόνο μετά την έκδοση σχετικού νόμου που θα ορίζει τον χρόνο έναρξης ισχύος των διατάξεων του άρθρου 96 παρ. 5 Συντ. Επιβάλλεται, πάντως, η άμεση νομοθετική παρέμβαση, ώστε να τακτοποιηθεί η εκκρεμότητα αυτή και να υλοποιηθεί η αξίωση του Συντάγματος για πλήρη εξομοίωση των μελών του δικαστικού σώματος των ενόπλων δυνάμεων με τους λοιπούς τακτικούς δικαστές. Συνεπώς, ενόψει των τροποποιήσεων που επέρχονται στο άρθρο 111 ΚΠΔ με το άρθρο 103 του Σχεδίου Νόμου προτείνεται η ρητή ένταξη στο ρυθμιστικό πεδίο του άρθρου 111 στοιχ. Α' αριθ. 6 ΚΠΔ και των μελών του δικαστικού σώματος των ενόπλων δυνάμεων.

Παύση ποινικής δίωξης και κήρυξη της απαράδεκτης από «αναρμόδιο» δικαστήριο (άρθρα 119 και 488 ΚΠΔ).

Το άρθρο 119 περ. β' ΚΠΔ υπό τη σημερινή του μορφή αναγνωρίζει στο καταρχήν αναρμόδιο δικαστήριο τη δυνατότητα να παύσει οριστικά την ποινική δίωξη ή να κηρύξει αυτή απαράδεκτη κατά το άρθρο 368 περ. β' και γ' ΚΠΔ, ακόμα και αν το δικαστήριο που είναι αρμόδιο να δικάσει την υπόθεση στην ουσία είναι ανώτερο από εκείνο στο οποίο έχει εισαχθεί η υπόθεση. Με την τροποποίηση του άρθρου 119 ΚΠΔ με το άρθρο 106 του Σχεδίου Νόμου η αρμοδιότητα αυτή αναγνωρίζεται μόνο για την περίπτωση που το δικαστήριο στο οποίο εισάγεται η υπόθεση είναι ανώτερο από το καθ' ύλη αρμόδιο για την εκδίκαση της ουσίας της υπόθεσης δικαστήριο. Η τροποποίηση αυτή δεν προωθεί την ταχύτητα στην εκδίκαση των υποθέσεων, ενόψει και του ότι τα ζητήματα στα οποία αφορούν οι λόγοι οριστικής παύσης της ποινικής δίωξης και κήρυξής της απαράδεκτης είναι κατά κανόνα απλά στην αντιμετώπισή τους. Προτείνεται, λοιπόν, η διατήρηση της διατύπωσης της ισχύουσας σήμερα διάταξης του άρθρου 119 ΚΠΔ.

Πρέπει εδώ να τονιστεί ιδιαίτερα ότι η επιλογή αυτή του Σχεδίου Νόμου έρχεται σε αντίφαση με την προτεινόμενη (με το άρθρο 140 του Σχεδίου Νόμου) τροποποίηση του άρθρου 488 ΚΠΔ, κατά την παρ. 2 του οποίου αναγνωρίζεται στο δικαστήριο, που επιλαμβάνεται έφεσης κατά απόφασης που κήρυξε αναρμοδιότητα, η αρμοδιότητα να λάβει υπόψη δεδικασμένο, εκκρεμοδικία, παραγραφή και απόλυτη ακυρότητα. Έτσι, για παράδειγμα σε περίπτωση που το μονομελές πλημμελειοδικείο κηρυχθεί καθ' ύλη αναρμόδιο, διότι θεωρεί ότι ο κατηγορούμενος είναι πρόσωπο ιδιάζουσας δωσιδικίας και παραπέμπει την υπόθεση στο τριμελές εφετείο, τότε το τριμελές πλημμελειοδικείο που θα ερευνήσει την έφεση κατά της που κήρυξε την καθ' ύλη αναρμοδιότητα μπορεί να παύσει οριστικά την ποινική δίωξη λόγω παραγραφής, παρά το ότι, σε περίπτωση που το πρωτόδικο δικαστήριο ορθά κήρυξε την αναρμοδιότητά του, η υπόθεση υπάγεται για την ουσιαστική κρίση σε ανώτερο δικαστήριο. Η ενιαία αντιμετώπιση των δύο αυτών (όμοιων κατά βάση) περιπτώσεων επιβάλλει τη διατήρηση της σημερινής διατύπωσης του άρθρου 119 περ. β' ΚΠΔ.

Περιοριστικοί όροι σε ανήλικο δράστη (άρθρο 287 παρ. 2 ΚΠΔ).

Με το άρθρο 120 του Σχεδίου Νόμου προτείνεται η προσθήκη στο άρθρο 287 ΚΠΔ δεύτερης παραγράφου, η οποία προβλέπει την επιβολή στον ανήλικο ως περιοριστικών όρων κάποιου ή κάποιων από τα αναμορφωτικά μέτρα των περ. α' έως ια' της παρ. 1 του άρθρου 122 ΠΚ. Ωστόσο, η δυνατότητα αυτή καλύπτεται πλήρως από τη σαφή διάταξη του άρθρου

283 παρ. 1 εδ. γ' ΚΠΔ και συνεπώς η προτεινόμενη τροποποίηση κρίνεται περιττή. Πρέπει εδώ να σημειωθεί ότι υπό τον ισχύοντα σήμερα ΚΠΔ το ζήτημα της επιβολής περιοριστικών όρων ρυθμίζεται αυτοτελώς στο άρθρο 283 ΚΠΔ και ειδικότερα οι περιπτώσεις στις οποίες μπορούν να επιβληθούν καθορίζονται σαφώς στην παρ. 2 του άρθρου αυτού, όπου αναφέρεται ότι η επιβολή τους είναι δυνατή όταν προκύπτουν σοβαρές ενδείξεις ενοχής του κατηγορουμένου (ανεξάρτητα από το αν είναι ανήλικος ή ενήλικος) για κακούργημα ή πλημμέλημα, το οποίο τιμωρείται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον 3 μηνών.

Άρση ή αντικατάσταση μέτρων δικονομικού καταναγκασμού μετά την παραπομπή του κατηγορουμένου (άρθρο 294 ΚΠΔ).

Με την τροποποίηση του άρθρου 294 παρ. 1 ΚΠΔ με το άρθρο 124 του Σχεδίου Νόμου απαλείφθηκε η πρόβλεψη για δυνατότητα αντικατάστασης της προσωρινής κράτησης με κατ' οίκον περιορισμό με ηλεκτρονική επιτήρηση. Αν η τροποποίηση αυτή δεν οφείλεται σε παραδρομή, αλλά αποδίδει την πραγματική πρόθεση των συντακτών του Σχεδίου Νόμου, πρέπει να παρατηρηθεί ότι η επιλογή αυτή είναι εσφαλμένη και εισάγει μία αδικαιολόγητη διάκριση σε σχέση με την αναγνωριζόμενη στο άρθρο 291 παρ. 2 ΚΠΔ αντίστοιχη δυνατότητα κατά τη διάρκεια της ανάκρισης.

Οι λόγοι έφεσης κατά βουλευμάτων (άρθρο 478 ΚΠΔ).

Με το άρθρο 137 του Σχεδίου Νόμου τροποποιείται η διάταξη του άρθρου 478 ΚΠΔ, απαλείφοντας τη λέξη «απευθείας». Έτσι επανέρχεται ως λόγος έφεσης η εκ πλαγίου παράβαση (που συμβαίνει όταν στο πόρισμα του βουλεύματος, που περιλαμβάνεται στο συνδυασμό αιτιολογικού και διατακτικού του και ανάγεται στα στοιχεία και την ταυτότητα του εγκλήματος, για το οποίο πρόκειται, έχουν εμφιλοχωρήσει ασάφειες, αντιφάσεις η λογικά κενά, με αποτέλεσμα να μην είναι εφικτός ο έλεγχος της ορθής ή μη εφαρμογής της ουσιαστικής ποινικής διάταξης, που εφαρμόστηκε, οπότε το βούλευμα δεν έχει νόμιμη βάση). Ενώ είχε επιχειρηθεί επιτυχώς περιορισμός στο δικαίωμα άσκησης έφεσης κατά βουλεύματος (αφού ορίζονταν ρητά ως λόγοι έφεσης μόνον η ευθεία εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή ουσιαστικής ποινικής διάταξης), χάριν της ταχύτητας απονομής της ποινικής δικαιοσύνης, με την επαναφορά ως λόγου έφεσης της εκ πλαγίου παράβασης, είναι βέβαιο πως θα παρατηρηθεί σημαντική καθυστέρηση στην εκδίκαση πολλών υποθέσεων με χρονοτριβή αδικαιολόγητη στο στάδιο της προδικασίας. Προτείνεται να παραμείνει η διάταξη ως έχει.

Συνέπειες της ερημοδικίας του εκκαλούντος στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο (άρθρο 501 ΚΠΔ).

Με το άρθρο 146 του Σχεδίου Νόμου προστίθεται στο άρθρο 501 ΚΠΔ παρ. 4, η οποία ορίζει ότι «αν μετά την έναρξη της συζήτησης της έφεσης λάβει χώρα διακοπή ή αναβολή αυτής και κατά την νέα συζήτηση ο εκκαλών αν και κλήθηκε νομίμως, δεν εμφανιστεί, δικάζεται σαν να ήταν παρών. Τα άρθρα 341 και 435 εφαρμόζονται ανάλογα και στη περίπτωση αυτή». Η ρύθμιση αυτή είναι ατυχής, αφού δεν πρέπει να λησμονείται το γεγονός ότι πρόκειται για έφεση που εναπόκειται στην αποκλειστική επιλογή του καταδικασθέντος και ανεξαρτήτως του εάν έγινε τυπικά δεκτή ή όχι η έφεση, δεν υπάρχει κανένας δικαιολογητικός λόγος συζήτησης αυτής, σε περίπτωση που δεν εμφανιστεί ο ίδιος για να την υποστηρίξει. Άλλωστε, με την απόρριψη της σε κάθε περίπτωση ως ανυποστήρικτης λόγω μη εμφάνισης του υπάρχει πάντοτε η δυνατότητα εφαρμογής των άρθρων 341 και 435 ΚΠΔ.

Προτάσεις για τροποποίηση άλλων διατάξεων.

- Η υποχρεωτικότητα μείωσης της ποινής κατά το μέτρο του άρθρου 83 ΠΚ σε περίπτωση αναγνώρισης ελαφρυντικών περιστάσεων που προβλέπονται στο άρθρο 84 ΠΚ είναι ένα ζήτημα που απασχόλησε έντονα τη θεωρία και τη νομολογία, ιδίως μετά την έναρξη ισχύος του νέου ΠΚ. Παρατηρείται εδώ ότι πολλές από τις ελαφρυντικές περιστάσεις του άρθρου 84 ΠΚ αφορούν στον ίδιο τον δράστη και όχι στην πράξη που τέλεσε, με αποτέλεσμα η εξίσωση της επεικούς μεταχείρισης του κατηγορουμένου που επιφυλάσσεται από τον νόμο με τις περιπτώσεις μείωσης της ποινής που αφορούν σε ελαφρύτερες μορφές εμφάνισης του εγκλήματος (π.χ. επί απόπειρας, συνέργειας, μείωσης καταλογισμού) να είναι υπερβολική. Προτείνεται στο σημείο αυτό η ρητή νομοθετική πρόβλεψη του δυνητικού χαρακτήρα αναγνώρισης των ελαφρυντικών, με στάθμιση όλων των συνθηκών τέλεσης του εγκλήματος και ιδίως με σύγκριση των ελαφρυντικών περιστάσεων με εκείνες που λειτουργούν σε βάρος του, όπως για παράδειγμα εκείνες που περιγράφονται στο άρθρο 79 παρ. 5 ΠΚ.

- Κατά την ερμηνεία του άρθρου 138 παρ. 3 ΚΠΔ από τη θεωρία και την εφαρμογή του από τα δικαστήρια ανέκυψε το ζήτημα αν η ειδοποίηση των διαδίκων, προκειμένου να λάβουν γνώση της εισαγγελικής πρότασης που αφορά παρεμπίπτοντα ζητήματα, προϋποθέτει προηγούμενο της υποβολής της εισαγγελικής πρότασης αίτημα των διαδίκων. Ενόψει του ότι η διάταξη αυτή αφορά σημαντικά ζητήματα της προδικασίας και προκαλεί ως προς τον κατηγορούμενο απόλυτη ακυρότητα, προτείνεται η περαιτέρω διευκρίνιση του περιεχομένου της, με την υιοθέτηση της άποψης ότι η ειδοποίηση των διαδίκων για να

λάβουν γνώση της εισαγγελικής πρότασης είναι σε κάθε περίπτωση υποχρεωτική, χωρίς να απαιτείται προηγούμενη της κατάρτισης της εισαγγελικής πρότασης υποβολή αιτήματος, έτσι ώστε η διάταξη αυτή να ευθυγραμμιστεί με τις αντίστοιχες προβλέψεις του άρθρου 308 παρ. 2 ΚΠΔ. Παράλληλα, προτείνεται η επέκταση του ρυθμιστικού πεδίου της διάταξης αυτής και επί αιτήσεων που υποβάλλονται από τρίτους μη διαδίκους (π.χ. επί αιτήσεων για άρση κατάσχεσης τρίτου, κυρίου του κατασχεθέντος).

- Η διάταξη του άρθρου 169Α ΠΚ αφήνει εκτός του πεδίου εφαρμογής της τις περιπτώσεις ρύθμισης της άσκησης της γονικής μέριμνας και της επικοινωνίας με τα ανήλικα τέκνα, όταν η λύση του γάμου των γονέων τους επέρχεται με συναινετικό διαζύγιο, η διαδικασία του οποίου γίνεται πλέον αποκλειστικά και μόνο ενώπιον συμβολαιογράφου. Έτσι, η παραβίαση των διατάξεων του συμφωνητικού που υπογράφεται από τους συζύγους κατά τη διαδικασία λύσης του γάμου τους με συναινετικό διαζύγιο και αφορά στα ζητήματα αυτά δεν επισύρει ποινικές κυρώσεις, παρά το ότι μεγάλος αριθμός γάμων λύεται με τη διαδικασία αυτή. Προτείνεται η ανάλογη προσαρμογή του άρθρου 169Α ΠΚ, ώστε να ενταχθεί στην αντικειμενική υπόσταση του εγκλήματος του άρθρου αυτού και η περίπτωση μη συμμόρφωσης προς το ιδιωτικό συμφωνητικό που καταρτίζεται στα πλαίσια συναινετικού διαζυγίου και αφορά στα πιο πάνω ζητήματα. Είναι αλήθεια ότι η περίπτωση αυτή δεν αφορά σε προσβολές κατά της πολιτειακής εξουσίας, στις οποίες αφορά το Πέμπτο Κεφάλαιο του Δεύτερου Βιβλίου του ΠΚ, όπου είναι ενταγμένο το άρθρο 169Α ΠΚ, πλην όμως η υποχρέωση της Πολιτείας για αποτελεσματική προστασία της οικογενειακής ζωής με βάση το άρθρο 8 ΕΣΔΑ και του δικαιώματος κάθε γονέα για επικοινωνία με τα τέκνα του, όπως ερμηνεύεται και από το ΕΔΔΑ, δικαιολογεί την προτεινόμενη τροποποίηση.

- Το άρθρο 43 παρ. 6 ΚΠΔ προβλέπει τη δυνατότητα ανάσυρσης της δικογραφίας από το αρχείο (μετά την απόρριψη της έγκλησης ή την αρχειοθέτηση της μήνυσης ή αναφοράς) μόνο όταν αναφαίνονται νέα πραγματικά περιστατικά ή στοιχεία ή γίνεται επίκληση αυτών και τα οποία δικαιολογούν την επανεξέταση της υπόθεσης. Ζήτημα δημιουργείται στην περίπτωση κατά την οποία σε περίπτωση απόρριψης της έγκλησης ή αρχειοθέτησης της μήνυσης, με αίτηση του ο εγκαλών ή ο μηνυτής ζητά την ανάσυρση της υπόθεσης από το αρχείο και ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών απορρίπτει με πράξη του την αίτηση. Σε μία τέτοια περίπτωση ο εγκαλών ή ο μηνυτής δεν έχει κατά νόμο δυνατότητα προσφυγής στον εισαγγελέα εφετών. Θα πρέπει στο σημείο αυτό να υπάρξει ρητή νομοθετική πρόβλεψη, ώστε η ανάσυρση της δικογραφίας από το αρχείο να γίνεται με ανάλογο τρόπο με τον οποίο τέθηκε αυτή στο αρχείο, δηλ. θα πρέπει να προβλεφθεί δυνατότητα εξέτασης του σχετικού αιτήματος του εγκαλούντος ή μηνυτή από τον εισαγγελέα εφετών, χωρίς ωστόσο να απαιτείται η άσκηση προσφυγής, καθόσον δεν

προηγήθηκε απορριπτική διάταξη του εισαγγελέα πλημμελειοδικών, αλλά πράξη του· η εξέταση του αιτήματος αυτού από τον εισαγγελέα εφετών μπορεί να γίνει με σχετική πράξη αυτού, ώστε αν συμφωνεί με τον εισαγγελέα πλημμελειοδικών να απορρίπτει την αίτηση για ανάσυρση της δικογραφίας από το αρχείο, ενώ αν κρίνει αντίθετα δικαιολογημένη την ανάσυρση να ζητά από τον εισαγγελέα πλημμελειοδικών την ανάσυρση της δικογραφίας από το αρχείο με την ταυτόχρονη παραγγελία είτε για άσκηση ποινικής δίωξης είτε για την διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης.

- Στο άρθρο 303 παρ. 6 τελ. εδ. ΚΠΔ προβλέπεται ότι το δικαστήριο εξετάζει αυτεπαγγέλτως χωρίς να δεσμεύεται από το πρακτικό διαπραγμάτευσης τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 368 περ. β' και γ' και δικαιούται να μεταβάλλει τον νομικό χαρακτηρισμό της πράξης μόνο προς όφελος του κατηγορουμένου. Με την διατύπωση αυτή του νόμου, δημιουργείται εύλογα αμφιβολία για το εάν μπορεί να μεσολαβήσει αποδεικτική διαδικασία κατά την επικύρωση του πρακτικού. Παραδείγματος χάριν, κατηγορούμενος που έχει δηλώσει ένοχος για την πράξη της διακίνησης ναρκωτικών ουσιών και συμφώνησε σε μία ποινή σύμφωνα με το πρακτικό ποινικής διαπραγμάτευσης, μπορεί κατά την διαδικασία της επικύρωσης του πρακτικού να ζητήσει από το δικαστήριο να χαρακτηριστεί ως τοξικομανής, προκειμένου δε να ενισχύσει τον ισχυρισμό του περί τοξικομανίας να προσκομίσει το πρώτον έγγραφο ενώπιον του δικαστηρίου ή να προτείνει την εξέταση μαρτύρων. Ενόψει του ότι σκοπός του εν λόγω θεσμού είναι η αποσυμφόρηση στην απονομή της ποινικής δικαιοσύνης και προκειμένου να αποφευχθεί η παρά τη σύνταξη του πρακτικού εκδίκαση της υπόθεσης, θα πρέπει να υπάρξει ρητή πρόβλεψη ότι «το δικαστήριο, εξετάζει αυτεπαγγέλτως χωρίς να δεσμεύεται από το πρακτικό διαπραγμάτευσης τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 368 περ. β' και γ' και δικαιούται να μεταβάλλει τον νομικό χαρακτηρισμό της πράξης μόνο προς όφελος του κατηγορουμένου, λαμβάνοντας υπόψη του αποκλειστικά τα ήδη υπάρχοντα στη δικογραφία στοιχεία».

- Επειδή πολύ συχνά παρατηρείται κατάχρηση του δικονομικού χρόνου από τους διαδίκους, η οποία έχει ως συνέπεια την αξιοσημείωτη καθυστέρηση στην εκδίκαση των υποθέσεων λόγω μακροσκελών αγορεύσεων, είναι αναγκαίο να υπάρξει προσθήκη διάταξης σύμφωνα με την οποία ο διευθύνων τη συζήτηση, λαμβάνοντας υπόψη του τη σοβαρότητα της εκδικαζόμενης υπόθεσης, τον χρόνο διεξαγωγής της αποδεικτικής διαδικασίας και των λοιπών περιστάσεων της κάθε υπόθεσης, θα δύναται να καθορίσει τον ανώτατο χρόνο αγορεύσεων των συνηγόρων των διαδίκων, με πρόβλεψη δυνατότητας προσφυγής των διαδίκων σε ολόκληρο το δικαστήριο κατά της σχετικής διάταξης του διευθύνοντος τη συζήτηση.

Παροράματα και λεκτικές αστοχίες.

- Στο άρθρο 104 του Σχεδίου Νόμου παραλείπεται από παραδρομή από το τροποποιούμενο κείμενο του άρθρου 115 ΚΠΔ η πρώτη φράση «*Το μονομελές πλημμελειοδικείο δικάζει:*»

- Με το άρθρο 121 του Σχεδίου Νόμου τροποποιείται μεταξύ άλλων ο τίτλος του άρθρου 290 ΚΠΔ από «προσφυγή του προσωρινώς κρατουμένου» σε «προσφυγή του κρατουμένου», προκειμένου να εναρμονιστεί ο τίτλος με το περιεχόμενο του άρθρου αυτού. Ωστόσο, παρατηρείται ότι το άρθρο αυτό αφορά σε προσφυγή του κατηγορουμένου είτε κατά εντάλματος προσωρινής κράτησης είτε κατά διάταξης επιβολής περιοριστικών όρων, οπότε στην τελευταία περίπτωση δεν υπάρχει κρατούμενος κατηγορούμενος. Προτείνεται, συνεπώς, η ορθή προσαρμογή του τίτλου του άρθρου 290 ΚΠΔ με αναφορά σε «προσφυγή του κατηγορουμένου».

- Ο τίτλος του άρθρου 490 ΚΠΔ, όπως τροποποιείται με το άρθρο 142 του Σχεδίου Νόμου, προτείνεται να διαμορφωθεί σε «έφεση σε περίπτωση καταδίκης σε χρηματική ποινή», προκειμένου να αποδίδει ορθότερα το περιεχόμενο της διάταξης αυτής.

- Στο άρθρο 501 παρ. 1 εδ. α' ΚΠΔ, όπως τροποποιείται με το άρθρο 146 του Σχεδίου Νόμου, γίνεται εσφαλμένα παραπομπή στην παρ. 2 του άρθρου 340, αντί για το ορθό «παρ. 3 του άρθρου 340».

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Χριστόφορος Σεβαστίδης

Εφέτης

Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Παντελής Μποροδής

Πρωτοδίκης